

૧૨૪૨૮

૧ આર્ષશ કર વ્યાસે

૨૫૩૩(૧૦) ૫૬૧૩

૩૦ એગમપુ ૧૧ આમના જાગી—સુરત

ગાયન (સંગીત) ના શૈલીનો મા એક અવાજે વખણાયલી

❖ બા ૧ થી ૮ સાથેની ચીત્રોવાળી. ❖

સંગીત ફોનોગ્રાફ ગાયન સંગ્રહ.

ની તદ્દન નવિન સુધારા વધારા સાથેની આવૃત્તી તૈયાર છે !
આજ સુધીમા એની બહાર પડી ચુકેલી હુમારા તરફની ચાર
આવૃત્તીઓ અને હજારોમાં નકલખોરાઓ કરેલી એની નકલો

— ४८ —

અમારા તરફથી બહાર પડેલી બુક તેટલીજ લોકપ્રીય છે
કારણ કે સારી છાપ, સુદર કામ, વખણાયલા ગાયનો,
ગઝલો, બુદ્ધા બુદ્ધા રાગના નામ સાથે ઉચ્ચરણ સુદર-દર્શણીક
સંખ્યાબધ ચીત્રોથી ભરપુર અને પચરગી છાપાકળાના નમુના
રૂપ મનમોહક, પુઠું છતા કીંમત માત્ર એક રૂપીયોજ છે

માટે ખીજી કોઈપણ ગાયનની બુક ખરીદતા પહેલા હમારા તરફથીજ પ્રગટ થયેલી બુક ખરીદશો. આજેજ મગાવો બહાર ગામના દરેક આખરદાર વેપારીઓ. વેચે છે, ચોપડીતું આખુ નામ વાચીને ખરીદશો. નકલથી ઠગાશો નહિ.

મળવાનું ઠેકાણું - શ્રી યુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર
રાણીતળાવ-સુરત

- આ પૃષ્ઠ -

સુરત ખરાનપુરી ભાગજીપર આવેલા
શ્રી “અનાવિલ ખાંધુ” ત્રેસમા
ગોવિંદજી હાલાભાઈ નાયકે છાપી

COPY RIGHT

Br

C M SHAH

— અને —

१८८१

५०३४४-३५

ગોડુળાચરમી

પ્રુકસેલર, મણિલાલ બાઈશ કર વ્યાસે

સુરત બેગમપુરા આમલીશેરીથી

પ્રગટ કરી

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૪૨૮ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૨૩૩૫૭૩ ૫૧૩૩

વિષય ટી - ૧૨૫૨

અથવા *Ref No 62*
❖ પુખ્તીનો ખખનો ❖

— ભાગ ૧ અને ૨ સાથે —

વીર કુણાલ — રાગ, — ગઝલ —
અમારા દેશને છોડી, અમે યાનાર દેશી,
હવેને મેળવી લેશે, અમારો ધ્યાન પરદેશી
થમા દુર્ભાગીના મેળવી, તળવી દેશની સેવા,
બેટકથુ પારકા ધરમા, બની હવે પાર પરદેશી.
અમારી ધર્મ નીતિથી, અમારી સત્ય નીતિથી;
અમે સ્તકર્મથી ચક્રશુ, હવેના હાર પરદેશી.
અમારા દેશ બંધુઓ, અમારી જન્મ જુમીમાં;
હવે છેલ્લા પ્રણામો છે, અમે હવે પાર પરદેશી.

[૨]

વીર કેશરી.—રાગ—ગઝલ,—કવોલી—

થવાનુ ના થવાનુ કહે, નભુમી કોણુ ઝવે છે,
 ન જણ્યુ જનકી નાથે; સંવારે શુ થવાનુ છે ?
 હતી શર્યા રૂપે “અહુલ્યા” જગતમા વાત જાહેર છે;
 ન જણ્યુ જ્ઞાની ગૌતમે; સંવારે શુ થવાનુ છે ?
 હતા કૌરવ અને પાંડવ, જગતમા મહાબળી યોદ્ધા,
 ન જણ્યુ ભીષ્મ જેવાએ; સંવારે શુ થવાનુ છે ?
 રમ્યા જુગદુ સહુ સાથે, વિભુતી સૌ ગયા હારી,
 ન જણ્યુ ધર્મ જેવાએ, સંવારે શુ થવાનુ છે ?

ખલીરાજ

—□—

મારી સજની, તુ કયા રમીઆરી રજની, સાચુ ખોલ, ખોલ, ખોલ,
 શાણી સૈયર, તુ શીદને આળ ચઢાવે, કેડો છોડ, છોડ, છોડ ?
 હમણા માળા ગુથી હતીને, હમણા કેમ કરમાણી,
 પરસેવો તને કયા વળ્યો, તારી ભમ્મર કયા ભીંજાણી—સાચુ.
 કાળો ભમરો શીરપર ખેડો, હિરાડતા ધમરાણી,
 લાપોટે લટ છુટી ગઈ—મારી, ભમ્મર ત્યા ભીંજાણી—કેડો
 કસ્તુરી તારા અંગે મ્હેકે, કુસુમ કળીના હારો,
 નયન રજા છે નાચી નવેશી, મળીયો કોણુ ઠગારો—સાચુ —સાચુ.
 ચદ્ર સરોવર નહાવા ગઈતી, વાટે મળ્યો એક માળી,
 જાળ લરીને ગજરા આપ્યા, હુ તો તમથી હારી—કેડો.

ખલીરાજ

—:□:—

વશ કીધો તે વીર મારો, જે ગુણીયલ તે બહુ સારો,
 નથી વાક જરા કાઠ મારો નણુદલ તમ વીર ઠગારો,
 રગ મહેલમા હતી એકલી આવી અડપલુ કરી ગયા,

[૩]

ચુખન કરી, ભરી ઘડ મીઠાવી, મોહન મનડુ હરી ગયા—નથી
વસત જોમન કુલવાડીમા લુલો પડી ગયો ભરો,
લાલચ આપી તે લલચાવ્યો, બધુ ડહવો ડમરો—વચ
શરમાજે મને સાન કરીને કંચુકોની કશ છેડી,
હૃદય ધરાપર થન થન નાચ્યા, લાજ સરમ સૌ તોડી—નથી.
વદન ચન્દ્ર છાંપી રતી લખવે, બ્રહ્મટી કામચુગારી,
બધુ મારો સરળ હૃદયનો કળા અજબ છે તારી—વચ.

ભરથરી-પીગળા અને ભરથરીનો સંવાદ—

ધીક યુવા ધીક મુજને, ધીક કામ વિકારજી;
જેણેરે લુલાવી મને સત્યથી, કર્યા નીચ વિચારજી
—ભેખરે ઉતારો રાજ ભરથરી.

ક્ષમા કરોરે રાજ રક છુ, નારી અજ્ઞાની જાતજી;
અન્ય વખત એવું નહો કરે, લાજ્યા માતને તાતજી—ભેખરે.
કપટ રૂપીરે રાણી પીગળા, એશુ બોલે વચનજી,
રાજરે તજવું તુજ કરણે, જો વિચારીને મનજી,

બિદ્યા દેને મૈયા પીગલ

તુરે ખોટી ને ખોટું રાજ છે, ખોટો સારો સસારજી,
અલખ જગાવું વન એકલો, જેથી પામુ ઉદ્ધારજી—બિદ્યા.
રહોતો રાજ રસોઈ કરે, જમતા જાઓ સ્વામીનાથજી;
ક્ષીરરે નીપજવું ક્ષણ એકમા, જમીએ આપણુ સાથજી—ભેખરે.
મઢીરે કરાવું રંગ મહેલમા, રાખુ ગુપ્ત અવાસજી,
જેમરે જાણે નહિ જગતમા, સાધો જોગ રહી પાસજી—ભેખરે.
મહેલરે તારાને રાણી શુ કરે, કેવો ગુપ્ત અવાસજી,
ક્ષીરરે બોજન તારું રાણી શુ કરે, નથી ભોગની આશજી—બિદ્યા.

[૪]

વાસી જગલના ભેગી અમે, નહીં આમમા વાસજી,
વિપની વેલીથી અળગો રહુ, નહિ નારીનો પાસજી - બિદ્યા-
ભગવા ભેષ રાજ ભરથરી, દાવાનળ દીલ થાયજી
માધ-કહો ન મારા કથજી, લાગે દેહમા લાયજી - ભેખરે-
વધુરે શુ વધુ રાણી પીંગળા, કર અરે કેટલો ઉચ્ચારજી,
બધુ ભેવોરે બધુ તજ્યો, માર્યો વચન નો મારજી,
હવેરે રાજને રાણી શું કર ?

વાકીરે વિદાતા મને ભુલવી, લખીયા લેખ લલાટજી,
આતુરે પ્રાયશ્ચિત હવે શુ કરું, મારગ આપો પૃથ્વી માતજી - ભેખરે
ત્રણુશે નારીરે અન્ય આપની, માળવપતિ મહારાજજી,
એકને કારણ એને નવ તજો, પાપી પીંગળાને કાજજી - ભેખરે
મોહ છોડી દે રાણી પીંગળા, પ્રીતે કર સતસગજી,
સગુ નથી કોષ કોઈનું, આ સસાર પતગજી - બિદ્યા-
દેતી હુ તો બિદ્યા દે મુને, નહિ તો કર ગૃહ ત્યાગજી,
ગુરજી મારારે રોશે થશે, ચાલી જાય જમાતજી - બિદ્યા

ભરથરી—રાગ-મરશીયા—

હાય, કેમ આ સહેશે ઉજેની રડાપો, બણી થઇ છે રાજજી માફ રાખો
બાણુ બક્ષ માળવાનાં છો સ્વામી કામ કોડીલા રૂપે ન ખામી,
ગૌર અગે લલિત શી જામીરે—હાય, કેમ
એક બાણુ કૃષ્ણ તમારી રૂએ, ચંદ્રકળા ચોધાર નીર ચુએ,
બાપુ સુખે ન આજ કોષ સુએરે—હાય
મેહલ મેહલે વિલાપ છાપો છે, પવન શોકનો સધળો વાયો છે,
કળકળતા બાધ્યો ને બાધ્યો છેરે—હાય

[૫]

ખાંધે લટકી શી ભગવી ઢોળી, આવ્યા વજ્ર ક્યાં ગેર ઝમોળી,
હાથ હપડામા પ્રમટાવી ઢોળીરે—હાથ૦
નથી વિક્રમ ભાઈની કપ આશા, કીધા કરમે એવારે તમાશા;
એણે ખીજા જ મલ કવાઈ વસ્યારે—હાથ૦
ધણી નોધાગ અમને કરોમા, આવુ અણુધાર્યું પમણુ ભરોમા,
નેગી જીવતા ચિતામા ધરોમારે—હાથ૦

હલપત લજન. —રાગ-લજન—

મોહન તારી મોરલીરે, વૃજનારને વેરણુ થઈ' (૨) હે હરી,
કામળ સુરે કાળજી કાચું, ચીતકુ ચોર્યું વેરણુ થઈ—મોહન.
કામ તો હવે કાઈ ન સુજે (૨) સામળતા શત્રુ થઈ—(૨)
માતા પિતા તણી લાજી તજીને, વૃંદાવનમાં મધ—મોહન
વૃજનારને વેરણુ થઈ, મોહન તારી મોરલી-તારી મોરલી—(૨)
આવા આવા કારમા કામણુ (૨) શામળા સીધા થઈએ—મોહન.
દુ ખડા કેરા, દુગર ડોળ્યા, મા બાપડી દ્યો પછીએ—મોહન
“હલપત” વ્રીહન દેવને મળવા (૨) ગોપીઓ ગોકુળ મધ—મોહન
વીર કેશરી —રામ. ગઝલ—

ખરા તે હીંદના સતાન લડે ને હિંદને કાળે,
લડે ને હિંદને કાળે, મરે ને હિંદને કાળે.
દુભાતો દેશને દેખી, ચડે વારે ઉમગેથી.
પ્રભુ કે બાદશાહોથી, જુને ને હિંદને કાળે,
ન મોહે માયા મહોબ્બતમાં, ન લોભે માલ દોલતમાં,
જીવન જર પ્રાણુ સૌ પળમાં, તજે ને હિંદને કાળે,
ચતોધર્મસ્તતોજય છે, કરો થાહોમ શો ભય છે,
અમર તે થાય છે નિશ્ચયે, મરે ને હિંદને કાળે,

[૬]

મહાશ્વેતા કાઠમ્બરી —.□—

થઇ પ્રેમવશ પાતળીયા, મારા મનના માલીક મળીયારે (૨)
પ્રીતે કરો મુખવાસ, સજનવા રાજ હૃદયના વાસી
પ્રેમદા પ્રીત જ્યોત પ્રકાશી મારા મનના મનોગ્ધ ફળીયારે થઇ
ભાગ્યવત કર્યો ભગવતી મુજને, જીવન સદ્ગળ થયુ મારું,
કરો શ્રીહરિ શુભ તમારું, મારા મનના માલીક મળીયારે થઇ

મહાશ્વેતા કાઠમ્બરી. —.□—

મનરી મનડુ મોહુ રે, મન ગમતા મહારાજ
મારા મન ગમતા મહારાજ, એ શુ દીલડુ અમ પ્રોયુરે મનગમતા મહારાજ,
(“ શુ આ પુષ્પ તમને બહુ ગમે, છે ? ”)

સાખી { “ મનને તો ગમતુ ધણુ મુખથી કેમ મગાય
વીણુ પ્રીછયે વીણુ પારખ્યે, ઘટે માન મુનિરાય ”

સાખી { “ માગ્યે માન ઘટે નહિ, જેવુ જ્યા દાતાર,
“ સુખે સ્વીકારો પુષ્પ આ, ધરો કર્ણ મોઝાર
અતિ ઉદાર દીલ તમ જોયુરે .મનગમતા

મહાશ્વેતા કાઠમ્બરી—રાગ—સજન—

રૂપે શુ મન રાચોર કાયાનો રગ કાચોરે ભગવાન ભજો (૨)
હાડમાસને રૂધિર ભરેલુ મળ્યુ ચામડે અગ, (૨)
ગદા દેહનો ગર્વ નૃકામો, કાયાનો રગ પતગ
ભરસો નહી સાચોરે, કાયાનો રગ કાચોરે, ભગવાન ભજો—

મહાશ્વેતા કાઠમ્બરી —:□—

શુ કહુ કથની મ્હારી રાજ, શુ કહુ કથની મ્હારી,
કુ તો દેવના ગ્રાસે હારી રાજ.....શું કહું.

[૭]

પરખી પારીજાતિક મે, અર્પણ કીધુ મન મ્હારે,
પતી તજી પરલોક સિધાવ્યા, કરી જીવતર મમ ખાર રાજ—શુ કહું
અહન કાષ્ટની ચિતા રચાવી, પતિ સહગમનની આશે,
શુન્ય દેહ મમ સ્વામી તણે। પણ, ઉડી ગયો આકાશે રાજ—શુ કહું.
અરધ્યુ મે સર્વસ સ્વામીને, પ્રેમની કદની ધારી,
તજી જગત જાળજી સર્વ હું, પ્રીતે બળુ ત્રીપુરારી—શુ કહું

રાજા જશવન્તસિંહ —રાગ કવ્વાલી—

અમર આત્મા અમારો છે મરણ દરકાર શા માટે ।
મરી જાણે જો જન્મીને, જીવન દરકાર શા માટે ।
જગતમા પ્રાણી કે મરતા-મરીને જન્મતા પાછા,
અધા ધટમાળમા ફરતા, પછી તકરાર શા માટે ।
ચૂક્યો જે લક્ષ જીવનતુ ગયો તે જીલ્લી હારી
જીવ્યો તે ના જીવ્યો જગમા, જીવનને ભાર શા માટે

માલતી-માધવ. — □ —

નાનકડી નાજુક નાર, બહુ નાનકડી, બહુ નાનકડી
મારા લાલાની છુ લાડકડી (૨) છુ લાડકડી (૩)
આખ તણે મટકે પટકુ છુ લાલને-
નાની શુ સમજે વહાલાના વહાલને (હુતો બહુ એ સમજુછુ)
જાણી ભોળો મરઘાર, તુ બહુ માથે ચડી (૩) નાનકડી

રાજા જશવન્તસિંહ —રાગ. સજન—

મારા ભવની ભાવટ ભાગીરે ભેગીડા જુના—
લગની તુજ નામની લાગીરે ભેગીડા જુના—
વચનો બેદ ભયાં બેદના, હૈયાં તુજવીણ સુના—

[૮]

આ કામણુગારી નારીએ શુ કામણુ મુજને કીધું ?
તન દહને મનડુ લીધુરે પણ દુખ વિયોગનુ દીધું—
નીચદીન સાથ રહું સમજુના . મારા ભવની—

બિલ્વમંગળ ઉરે સુરદાસ —:□—

દાસ પરે દયા લાવોરે, દયાળુ દેવા, દાસ પરે, દયા લાવો-ટેક,
સસાર સબધ ત્રાડી જીવ આપ ચરણે જોડી,
હુતો બની જોડો, આવો આવોરે—દયાળુ
આખો વિના સકટ આવુ, ખાડામા જોયા ખાડ,
વારે અવિનાશી આવો આવોરે—દયાળુ

મહાશ્વેતા કાદમ્બરી —રાગ. ભજન—

રામ ભજ તુ પ્રાણિયા, તારા ભવની ભાવટ ભાગશે (૨)
(" બોલો રામ સીતા રામ ") પખીડા જે તુ વિચારી
કર્મ તારા લે સભારી, વાસના નહારી તુને રૌવ રૌવ નર્કે નાખશે—રામ
મૂઢ તે મતિ વિસારી, મતિ તેવી ગતિ તારી,
ઉડ્ડે સભાળી તારી કાયા તારી કચનની થશે—રામ

ઉદયભાણુ

—□—

મન માયાના કરનારાંરે, જરી જોને તપાસી તારી કાયા,
પુછી જોને તું પડીત પુરાણારે, કેના અમર છે લેખ લખાણુ,
કાચી છે કાયા આ માટીની માયા, છે માટીના ખેલ બનામા,
શાણુ તો સમજી અલગ થયા, પણ બાલક બીચારા લપટાયા
લાખોની પાખો ગઢ છે પી ખાધ, જેણે મૂછપર લી જી ઠરાયા;
કાળના કોંવાડેથી કાણુ બચ્યું છે, ભલે રક કે હોય મહારાયા,
સંધ્યાના જેવા રગ સોનેરી, વધ્યાને લાડ લડાયા,
જોખનને તન ધન તેવા સમજવા, પાણીમાંના પડછાયા.

[૯]

બિલ્વમંગળ ઉર્ફે સુરહાસ.

આ તારા વચનો સારા, મ્નેહે સાબળતા
શાન્તિ પામ્યું મન મારૂં રે આજે—આ
જમની જમળમાથી બગનો બચાવ્યોજી,
ધન્ય ગુરૂ ચીન્તામણી, ધારૂં રે આજે ।
ભક્તિ ભગવાન કેરી કરતા હમેશાજી
ચત્રાનુ ત્વરાએ શુભ તારૂં રે શાણા—આ તારા,

વિણાવેલી

—:□:—

અરે શુ માનવનો અભિમાન, પલકમા ટળી જશેરે,
ખરે જેમ પીપળ ઉપર પાન—પલકમા ખરી જશેરે
પલકમા ખરી જશેરે—માટીમા મળી જશેરે—અરે
ધડી જીવતરમા ધડી એક સુખની ના... રે નથી,
મૂઢ મમતમા તોયે મરતા આ અ. , રે મથી
પાંમર નર નાદાન અરે શુ

સાખી { કાયા કલેવર કારમુ, છે ગદ્દરીનો ધાડવો;
સમજી જને સમજી જઈ, અભિમાનને વણસાડવો.

સાખી { અભિમાન કૃષ્ણધરને નહિ દુધ પાઇને પેધાડવો,
રાવણ સરિખા રાજવીએ લીધો નથી કંઈ લાડવો.

વીણાવેલી

—:□:—

કાયા કાચો કુબ છે, જીવ મુસાફર પાસ,
તારો ત્યા લગી જાણુજે, જ્યાં લગી આસોઆસ,
સદા સસારમા સુખ દુખ સરખા માની લઇએ,
રાખે જેવી રીતે રાખા, રમે તેવી રીતે રહીએ.—સદા

[૧૦]

સાખી { પીંપળ પાન ખરતા હસ્તી કુપળીઆ
મુજ વીતી તુજ વીતશે, ધીરી બાપુડીઆ

દશાના ઢગ રતુના રગ જેવા દેખી લઈએ—સદા

સાખી { કદી મેહલો ને માળીઆ, ક્રોમળ છપ્પર ખાટ,
ક્રોધ દીન એવો આવશે, ભુખ્તે ન મળશે ભાત—સદા.

લીલાવતી

— —

અરજ સામળોને સરકાર મુજને ગાઠતી નથી ધરનાર (એ ટેક).

અગીયાર વાગે ઉધમાથી ઉડી, તરત તડકે જાય,

દાતણ ક્યાં વિના મોગરીને મુળા ખોળામા લઈને ખાચ—અ

વાકુ ચુકુ બોલી વઢવુ ને રડવુ, કુઅડ રાડને રોજ,

ધરમાથી ગોળ ધી ચોરી ખાવાની ખોટી પડી છે ખોજ—અ

પાડા પાડોશીને ડોશી ડોસાથી, લડી ચુકી લાખવાર,

ખોતાના બાળકને નિત્ય બજુડે, મારે મને પણ માર—અ

રાખના ઢગલામા ફેરા પડ્યા જેવુ, રાડના મોઢામા રૂપ,

ભુત ભડકામણી ભારે કુમારજી, ભડકી મર છુરે ભૂપ—અ

સુગરીના માળા સરખુ છે માથું, વેત વેત લાખા વાળ

ખણતા જીવોના ટોકળા ખેરવે, પરસેવાની પડનાળ—અ.

હોળી દીવાળીએ ન્હાવાનો નેમ છે, વડી ચતુર છે વહુ,

અગે ઓધરાળાને લુગડામા લીખો, મારવાડ કેરી મઢિ—અ

ભરથરી—રાગ ગઝલમાં સીંયાનો કનારો—

તરણી તુજથી નથીરે જીદાઈ શશીવંતી સુખ પામુ હુ આહી

વદન મનોહર તરે લલિતા, સૌરભ અગ જધન સુખદાઈ—તારણી.

બ્રહ્મી વિક્રમ સ્મિત અતિ વિભ્રમ, નિરખી પ્રિયા ભૂલુ સરવેરે કાંઈ,

ત્રણસોને સાઠ ત્યાગી તુજનેરે આહુ, તુજવિષ્ણુ મુજ ક્ષણ કલ્પસમજાઈ.

વિરવિજય

—રાગ-ગઝલ—

તમોને જો તમારાથી, તમારો દેશ પ્યારો છે,
 ન તજશો ધર્મ નિતી તો, વિજય અતે થનારો છે
 હશે જો સપ ને સમતા, વળી કર્તવ્યને હિમ્મત,
 તમારા ભાવના આખર, ચમકવાનો સિતારો છે !
 જશે એ રાત અધારી, ચમકતા સૌર્યનો બાનુ
 હુકો યાહોમ કરી રણમાં, વિજય હુકો તમારો છે !

અરણોદય

—□—

તમે જો જો ન વાયદા વીતાવજો,
 પીયુ પહેલી થેસેજરમાં આવજો,
 હાર તોરાથી સ્વાગત શોભાવજોરે—પીયુ
 ક્ષિત્તી કીનાર કોઇક વાયલ આછેરા,
 કોઇક નવા નાટકના અચ્છા ઓપેરા
 થોડા હેન્ડબીલ હેરઓઇલના લાવજોરે—પીયુ
 એક હારમોન્યમ પેરીસનુ લાવજોરે,
 આવવાનો તાર મને આગળથી આપજોરે,
 તમે સામા સ્ટેશન પર સીધાવજો—પીયુ

સંગીત લીલાવતી

—:□:—

લાજ છોડી છેક તે છેકલ છેકરા, બાપની તે આજરના કાકરા કર્યા
 આવી છે દીવાળી હોળી હમયામા બજે, જઈ છુ વહુને
 તેડવા પશુ દાડો શો વળે લા.
 સે-સાસરામાં જાણે છે જમાઈને સહુ માટે નહિ મોકલે વેવાઈ તો વહુ લા.
 સ-કરવાને વીવેક લોક લાજથી જવુ ... .
 જો-ગાડી લાજો ખોટી ક્યાં મુધી થવું.

વીર કેશરી

આપ પાપડવાડીમા પધારજો દહેરીલાલ,
મદીરની સામે મકાન છે, નીચે દેશી દારૂની દુકાન છે
રગરગીલા ચાલ મારી પાડોસમા તુલસી ક્યારાનુ નિશાનડે !
છબમા ! તુલસીના ઝાડનુ નિશાન છે—દહેરીલાલ
અખડ અને અભગ આજ સાજ પહેલા પધારજો
હડતાવાળાનુ તોફાન છે, જ્યા હડતાવાળાનુ તોફાન છે—દહેરીલાલ.
જોખમ ભરેલુ કામ પુરી પચાત છે, ધાસ્તી છે ! આકતમા

જન છે, મારા બાપ ધાસ્તી છે—દહેરીલાલ

ખિલ્લમગળ ઉછેર મુરદાસ-રાગ ભજન-

વિષય વાત મમ તાત તજીને કૃષ્ણ ભજન તુ કરવા દે,
અધમપણાને અલગ રાખી, ભડાર ભક્તિના ભરવા દે,
નટવર નામનુ નામ મળ્યુ છે. તો ભવસાગર તરવા દે !
નાશવત નર નામ છોડીને અક્ષર વરને વરવા દે—વિષય

અલીરાજ

આનંદ મગળ ગાયો પરણાવી લેશુ લ્હાવો,
મારી વેવણ રસીલી જોડી શોભશે
નિરખી કન્યા કહેશે, મુખ જોઈ તાકી રહેશે—મારી
વાહ ઠીક મળ્યુ છે ટાણુ, એક લુલુ ને બીજુ કાણુ
મળી વેવાઈને વેવાણુ, ફેરા ફેરવોને ઝટ—આનંદ.
ફડાકિયા તમે જોશે, હોળીને હહાડે રોશે;
કેવી જન જોડી હુ આવુ, દુનિયામાં ડોકા વાગશે—આનંદ.
તડાકીયા કહુ તમને, અતિ ઉમેઠ મનમા અમને,
વાળ વમડાવું જો જો, ફરશુરામનો ફડાકો—આનંદ.

વીરકુણ્ડ. —:□:—

હું ખાખરો તુ કોડીયો ભેડી વીંછીને સાપની.
મીઠા ડોસીને પૂછ્યું છે ? બુદ્ધિ કોઈના બાપની ?
કાયદો પૂછી શકે નહિ એવી વિદ્યા આપણી,
કાયદેથી બોલી ફરવું છે બુદ્ધિ કોઈના બાપની ?
માથાઓ મુડી મૂર્ખના પહેરાવી ટોપી માપની,
કહેવું અમે શું જાણીએ છે બુદ્ધિ કોઈના બાપની ?
પોડેલો સહુ સસાર અહીં પરવા કરો ના પાપની,
શ્રીકૃષ્ણ ગીતામાં કહી ગયા છે બુદ્ધિ કોઈના બાપની,

પૃથ્વી પુત્ર — (□) —

માળ મોતીડાની મોઘી મગાવળે,
કથ કોડીલા કંઠે - પહેરાવળે
ચોળા કુસુંભી રંગે રંગાવળે,
સાડી સુદર શરીરે સોહાવળે
હોસિલા હીરાની બગડી બનાવળે
કોમળ કંઠ કુદનને કક્ષે દીપાવળે,
હાર હીરા માણેકે મદાવળે — માળ
નીત્ય મીષ્ટ ભોજનીયા ભાવે જમાડળે,
આછા આછા ફુલડાની વેણી ગુથાવળે.
સદન વીજળીની જ્યોતે સોહાવળે,
મીઠાં ભોખનાં જાંબુ ખવરાવળે — માળ

મહાચેતા કાઠમ્બરી — □ —

માલીકના બાળક સૌ, માલીક સૌના શ્રી જમનાથ (૨)
હર્ષ હર્ષા સૃષ્ટિના સૌ બાળ એને હાથ

[૧૪]

ઝણુનુ બે ઃઆવી મળતુ, ખાલુ નવ કોમનાથી ખળતું
[જગત. માત્ર તેને આધીન છે અનાથના જે નાથ
નહિ પીડ આ પોતા તણો, પોતાનુ કંઈ ના જાણવું
સોએ શુભાશુભ કર્મને પોતા તણુજ પ્રમાણવું-જગત,
બોલતો, કાગળ — —

રંગી, આ દુન્યા નારંગીએ, રંગી, તે રંગી બેરંગી, દુન્યા દોરંગી રંગી
સાગર પાણી શીતળમા, વડવાનળતેના તળમા, આગને પાણી બન્યા સગી
આ આજે અગી મનાતા, કાલે ભુજગી થાતા

કાણુ ભુજગી કાણુ અગી રંગી .

વાયુ જે દીપક ઠારે, આગને એજ વધારે,

પ્રભુની પ્રભુતા દોરંગી. રંગી આ દુનીયા

(મુબ્બની ઇમીટેશન શેઠાણી !) રાગ-ગઝલ —

તમે મુબ્બ વિષે આવ્યા, નિહાળી સર્વ હજ્યાયા

છતા સાહેબ ઓ મહારા ! જુઓ મુબ્બની શેઠાણી ?

અહા ! મુબ્બની અલખેલી ! છકેલી કંઈક સુધરેલી,

લટકતી લાજને મેલી, જુઓ મુબ્બની શેઠાણી ?

ફરે છે કંઈ ઉમરાણી, લખે નામુ નયનતાણી

છતા કહેવાય “શેઠાણી” જુઓ મુબ્બની શેઠાણી ?

પતિ પરદેશમા આવે, પ્રિયાને પાસ તેડાવે,

પછી વહુ પાખ ફફડાવે, જુઓ મુબ્બની શેઠાણી ?

સ્વદેશે કામ સૌ કરતી, ખુશીથી ખાડતી દળતી,

હવે રામા વિના રડતી જુઓ મુબ્બની શેઠાણી ?

ધરે સસરો અને સાસુ ખરચ વિણ ખેરવે આસુ

જમે વહુ મિષ્ટ ફરમાસુ જુઓ મુબ્બની શેઠાણી ?

[૧૫]

કુવેથી ખેચતી પાણી, નણુંદની સાચવે લાણી

હવે થઇ રાચની રાણી જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
ધણી મુખમ તણી નારી બતાવે ઠાઠ બસ ભારી

બલે વર થાય લીખારો, જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
બને મુખમની શેઠાણી કરે પમસા તણુ પાણી

રજે વર ઢાંટીઆ તાણી જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
પતિ શીતર લાવે છે, સકળ પત્ની ઉડાવે છે,

છતા દેવું કરાવે છે, જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
વસાવે નવનવી સાડી, કુલેલી ફેન્સી ચાળી,

ખરીદે બુટની ભેડી, જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
સુવાસિત તેલને અતર, રમાલો રાખતી સતર,

ગણે છે કાણુ ત્યા ગણતર ! જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
કબાટો કે ત્રીજેરી ના-છતા દશબાર ચાવીના,

રૂપાના રાખતી ઝુડા, જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
જશે નાટક તમામામા અમર સરકસ-સીનેમામાં;

ગણે મહોઘમ બપકામા જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
સદા નગ્ની રહે નાડી, જતા કઈ ભેષશે ગાડો,

જશે લટકો કરી લાડી, જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
કરે ધરકામ સૌ, ધાટી,—પદમણી પાલવે જતી;

અહા ? હોસે હવા ખાતી, જુઓ મુખમની શેઠાણી ?
નથી નારી સકળ એવી, સતી, કમ છે સીતા જેવી,

દયા સૈલાચની દેવી, અસલ છે એજ શેઠાણી ?
નકલ કગનાર શેઠાણી ? સુણી ના કોપશો વાણી,

હશે પરમાર્થિ ને શાણી, ખરી મુખમની શેઠાણી ?

[૧૬]

અપંગો પર દયા આણી, દુખીના દર્દને નાણી,
મઠ્ઠ દેતા ન અચકાણી ! અહાહા ! એજ શેઠાણી ?
સ્થિતિ સ્વામી તણી નાણી, વીના “ધાટી” ન ગમરાણી,
શિયળવંતી વિનયવાળી, ગુણી ગૃહરાજ્યની રાણી ?
(“રા મણીકાન્ત” ની કાવ્યમાળામાથી)

નાટક-દીવાન— — □ —

હુંટો લગનનો લાવો લાડીજી, મોહન મળ્યા મતવાલા (૩)
જોડી મઝાની જમી સાહેલી, બેટયા વહાલી ને વહાલા (૩)
સ્વતત્રા ચા પહેલા નમુના, દાખવણા દુનીઆલા (૩)
આતા કસાચી ખામી નરાલી, પુરા લગનહી ઝાચા (૩)
મેના મરાઠણ કેશવજી બ્રાહ્મણ, એકતાર માડયા થાવા (૩)
પાદરીજીએ પુરાંણ વાચ્યા, માડયા સુધારા થાવા (૩)
પુનર્જીવનો હોય નમુનો, ન્યાળી ગીનોજી બાવા (૩)

તૈયાર છે. તાકીદ મગાવો-ધુપીપાક્ષીશાના પરાક્રમથી ભરપુર
— ડીટેક્ટીવ વાર્તા. —

સાડાસાત પુન— એક બે નહી પણ સાડાસાત પુનની હૃદયકપા-
વનારી બેદી વાર્તા કીંમત ફક્ત આઠ આના.

ડાક્ટર કે દૈત્ય— સુધરેલ સમાજમા જેન્ટલમેનમા ખપનાર
ભીતરમા કેવા કાળા કૃત્ય કરનાર હોય છે.
મેસમેરીઝમના પ્રયોગથી પ્રવચ કરી પુનામરફી અને હુંટ ચલાવનાર
ડાક્ટરના કાળા કામોથી ભરપુર-ડીટેક્ટીવ વાર્તા કીંમત ફક્ત આરઆના.

મળવાતુ ઠેકાણુ—

શાં ચુનીલાલ મગનલાલ પુકસેલર

કે, રાણીતળાવ-સુરત.

[૧૭]

બોડાણો.

—કઝીર સજન—

તારી ધીરે ગાડી હાકારે, મેરામણ ગાડીવાળા,
તારી મજરે ગાડી હાકારે, મેરામણ ગાડીવાળા;
ધોડા છુટ્યા થાનશે, પીઠે પડી પેઠાર,
દસ દરવાજા બદલુ, તોખી નીકળ ગયા અસ્વાર-તારીં
ગગા કીનારે ધર કરી, અને નહાવો નીરમળ નિર,
આપ્યા વિના શુ પામીએ, તે કહી ગયા દસ કઝીર-તારીં
આહલ્યાબઈ —□—

મને એવો પરણ્યો ભાવે, બોલ્યુ સામે લાડ લડાવે,
નોકર થઈને નમતો આવે. લાગે પાય, પાય, પાય,
મનગમતા વસ્ત્રો લાવે, હીરા મોતીડા મગાવે,
પ્રેમે પ્રીતિરસ પીવડાવે, ચિતકુ ચાય, ચાય, ચાય,
મીઠી બંસી હુ-એ મણીધર, મધુર નાદપર ડાલે,
નયન ધિારે થનથન નાચે, ખમા, ખમા, કહી બોલે,
નમતો જાય, જાય, જાય,

{ મહે મેઘ એ હોય રચામ હુ વીજળી થોડી થોડી,
કામણગારો કૃષ્ણ, ગણિને, બનુ રાંધીકા ગોરી-જોડી,
જુગતી થાય, થાય, થાય.

{ ધોળે દિવસે રાત કહું તો, “ હાજી હા ” ને કરતો,
બની દીવાનો રૂપ રંગમા પાછળ પાછળ ફરતો,
“ હુ કહોવે ” ધણી, તો તેવો જોઈએ, લાગે પાય, પાય, પાય
આનંદ લહરી —□—

હુ છું નખરાળી તાર, સામુ ન જોશો લગાર-હુ છું
નખસુએ કમરને ધાયલ કર્યા છે, મૂર્છા પામ્યા છે હજાર-હુ છું.
ચાંદી અમર મહારી કામણગારી, નેણમણે બજારની ધાર-હુ છું
સામુ જોશો તો પેઠા મુઠી રોશો, બનશે બેઅકલ ગમાર-હુ છું

સુદ્રા પ્રતાપ.

—□—

બહુ ધીરજના ફળ મીઠા બેન, ધીરજના ફળ મીઠા છે,
કહે ઋતુ વિષ્ણુ ફળ ક્યાં દીઠા, બેન ઋતુ વિષ્ણુ ક્યાં દીઠા છે
તરવર તહા તરવરની છાયા, કથ તહાં કામનીની ક્યાં;
જન બહુ મથન કરીને થાકે, હિતાવળે આંખા નવ પાકે
મન કરીએન અજઠા , બેન-ધીરજ

અહલ્યાબાઈ

—□—

પીટયા મરજો મા ને બાપ જોડયુ કજોડલુરે
મુવા મોટા' ધરમા આપ જોડયુ કજોડલુરે
રગ ન જોયા ઢગ ન જોયા જોયુ ન રૂપ કરૂપ
કાળમીઠને આપી કપુરી કરમે લખીયો કુપ
મને વળગાડયુ એ પાપ-જોડયુ કજોડલુરે
મુકયો કાળજડા પર કાપ-જોડયુ કજોડલુરે

માલતી માધવ

—□—

લ્યો સુદરી સુમનની માળા, જમ્ કહેજો પ્રણામ હમારા,
માળા નહિ પણ વરમાળા, સુદર વર એ શરમાળા.
મુખ દર્શનથી મન ચોરી (૨) ચિત હરી ગમ બાળ ચકોરી,
તમે કિશોર એ નવલ કિશોરી, મટકે મોહા મટકાળા ..લ્યો.

સાગર સરીતા.

—□:—

કુવાર રહેવુજ ધણુજ સાર બહુ પરણવાતુ, કાકાજી બહુ પરણવાતુ,
સારો ધણી જો નહીં મળે તો જુગ જુગ રડવાતું;
કાકાજી જુગ જુગ રડવાતું.

પ્રેમથી ગમાડુ તને બહાલી હમેશા, ખાલી તુ શીઠ અજણાવ;
એ બહાલી ખાલી તુ શીઠ અજણાવ;

[૧૯]

ભાણીયા દીકરા મુગો મરી રહે, નહીં તો ફળેતો થાય
 ઓ કાકા તમારૂં નાખોડ જાય.
 મેનાં તુ ક્યારે હવે મારી 'થાય નહીં તો ...કુવારે •

અરણોદય. —રાગ-મઝલ-કબાલી.

જહાલા કહું વહેવારની, જે વાત આ અમૂલ છે,
 અભીમાનથી ન સામળો તો, આ તમારી ભૂલ છે !
 મન માન્યુ મળતુ નથી, કાઠને બધુય સસારમા,
 ખામીમા ખામી ખોળવી, એ તો તમારી ભૂલ છે.
 કાળા છીએ રંગે અમે પણ, કાળજી કાળા નથી,
 તેનીય કીમત ના કરો તો, આ તમારી ભૂલ છે.
 છોડી અમે શ્રી રામને, જપીએ તમારા નામને,
 તોએ ન રાખો નેડલો, તો જીવતર અમારૂં ધુળ છે.
 મીઠા અમી આપો નહીં, તો ચાહ—એ શા કામનો,
 આ' પાછ બાળો કાળજી, એ તો તમારી ભૂલ છે
 માલતી માધવ. —□—

ભાભી મારા ડાહ્યાં ડમરાં, શા માટે શરમાવો, તમે શા માટે રીશાવો,
 ઓ નાની નણુદલ આવો , આ કેણુ ? . . તારો પ્રાણુ ?
 હવે શા માટે શરમાવો (૨)... . ઓ . . .

વીર કુચુલ —□—

હું મહાત્મી, જીવામણીને નામે પકાતી,
 કાંઈ દહેરી ભેઈ લજવાતી, હું લયક છપ્પી લેખાતી
 જરૂર જોખનમા ઝોલા ખાતી, દેવ દર્શને જાતી,
 વીરખી ફેંકની અતરંગીઓ, ખીલીને કરમાતી, રક્ષયી છલકે મુઠા ખાતી.

એકજ લુલ. —:□:—

મને ભોળાને ભરમાવીરે મા, કેમ કરે !
 અણુસમજુને ફાસલાવીરે મા, કેમ કરે !
 મારી પાસે પાસે આવે, છાની વાતો સમજાવે,
 મારૂ દીલ ક્ષલ્યાવે, પેલો મરજી,
 પ્યારી કહીને બોલાવે, એની પાસે કેમ ફાવે,
 એ તો સાબળે ન એકે, મારી અરજી,
 છાતી-માં-તો અરરરરર અરરરરર થાયરે મા કેમ કરે -મને
 એના મોઢાંથી મીઠાશ એ તો જાણે નામપાશ,
 પછી હોય કે ન હોય મારી મરજી,
 કરે પરાણે એ પ્રીત, એતે ક્યાની હશે રીત ?
 થઈ બેશે ધરાર મારો વરજી ?

અરુણોદય. —આખાદીનો ઉપાય—

આહો જો ભારતના સતાન, જગતમા ભારત આખાદી,
 —તમે અમે ધરે! ખાદી

દેશ ઉદયની તજો નિરાશા, હવે ખનો આશાવાદી,
 વિદેશીના તમે મોહ તજ્યા નહીં, કરી દેશની ખરખાદી,
 કલક કાળા દુર કરો એ, પાવન કર પહેરો ખાદી.
 “આ દેશ ભારત વર્ષ છે, બ્યાં પ્રથમ અરુણોદય થયો,”
 “અસ્તાયજો તમ ભાખ્યનો લાનુ અરે આજે ગયો.”
 “પ્રાચીનકળા મંદીર તમારું, તેજ હીજુ દેખાય છે,”
 “કુરણુ તમારી સંપત્તિ, પરદેશમાં વહી જાય છે,”
 સ્વાક્રમાન્યના વીર પ્રતની, કંઈ ધરે! હિરમાં ખાદી, —તમે અમે

[૨૧]

સુર્યકુમારી

—:□:—

સોહામણી સ્વર્ગની વાટ, એક દીન સોહાવળે હોરાજ,
રસિલા અમરાપુરીના ધાટ, એક દીન સોહાવળે હોરાજ.
મૃત્યુ લોકના મનુષ્ય ક્યા, ક્યા અમરાપુરી ધાટ,
અધટીત-દહો એ કેમ બને, વસમી વીકટ એ વાટ.
મુગટમણી તમે રાજસહનના, પારીજાત તમે ન દનવનના;
રાજવશી દેવાશી રસીકવર, પ્રિતજ્યોત પ્રકટાવી પરસ્પર
મેળવવા અંતરમા અતર, સ્વર્ગ અમાર સોહાવળે હોરાજ,

રાજ શંભાળ.

—:□:—

રાજ તારા હુમરીઆ પર, બોલે ઝીણા મોર,
મોર ને બોલે પપૈયા બોલે, કોયલ કરેરે કલશોર (૨)-રાજ.
માઝમ રાત વીજલડી ચમકે, છાધ ઘટા શી ધનધોર (૩)-રાજ.
સાખી { કોકિલ કલરવ તુ કરી બળતીને નવ બાળ,
{ હુ સુતી પિયુ વિરહમા, હૈડે ઉઠે અળ
આમ “મીરાં” કહે પ્રભુ ગીરધરનાગર, તુ મારા ચિતડનો ચોર-રાજ.

અશ્રુમતી

—રાગ-મરખો—

શુ નટવર વસત થેષ થેષ નાચી રહ્યો,
નાચી રહ્યો જગ નચાવી રહ્યો—શુ ૦

સાખી { કોયલ મધુર મોરલી બની, છેડે નટવર કા'ન,
{ વિરહ ઘેલી ગોપી ઘણ, તણ તિકળી અસિમન.
રસિઆ વિનાની બની બાળા એ બહાવરી,
વેણું વમત ચિત ત્રિધી મયો-શુ ૦

સાખી { શીતળ સુખકર ધવનની, દહર ધુમે ચોખાસ,
{ બાણું રાધા કુચ્છળ, રાસ રમે કે બાણ.

[૨૨]

વિધ વિધ પખીના વેણુ, ધુધરી ધમકેરે,
મહિ મહિ મેનાના નાદ, ઝાઝર ઝમકેરે,
સાખી { નવપદ્મવ વાધેા ધરી પચરંગી રીર પાધ,
ફાગ લાગ સાધી રમે, મહનરાજ મહાભાગ્ય,
લેરી લાલાથી રમે લલનાઓ લાડમા,
પ્રતિ મુલાલ લાલ છાપ ગયો-શુ ૦

બધીરાજ.

—□—

છોને કહેતા છકેલી, રંગીલા મને છોને કહેતા છકેલી,
હુ તો જોખનમાં ઘેલી બનેલી—રંગીલા મને ૦
બાગબગીચાની સહેલ બહુ સુદર, બણે શું ધરમા ગોંધેલી,
બદામી હલવોને ધારી જલેખી, તાજ તાજ ખાઉ પહેલી—રંગીલા.
સાડીનની સાડીઓ કસખી બરેલી કોર, સ્વપ્ને નહિ કોઈએ દોઢેલી,
પોલકાને ચોળાઓનો પાર નહિ મારે, લટકેથી લુટી લાવેલી—રંગીલા.
નવસેરા હાર સાચા મોતીના સુદર, બગડીઓ માણેક મઢેલી,
લુમણાને ઝુમણા લાડવાધ પહેરતી, વિદ્યા હુ પાકી બણેલી—રંગીલા.

કેનકેતારા

—□—

મથ તો મારવાડકો બનીયોરે—બમ્બમ શહેરકો આયો
મારવાડસે નિકળ્યો જ્ય તો પાઉમે નહીં થો જુતો,
ધાસલેટ (લિ-ધાસલેટ) કી ફેરી ફરીને પાજરાપોળમાં સુતો—મ
બ્યાજ બટાકો ધધો કરીને પૈસા પાચ કમાયો
આધી આધીજમે કરીને લાડીજકો લાયો.—મથ તો
લાડીજકો મુખડો ઘોલો, મોરે મનકો ભાયો,
લટક મટક કર ચાલી બણે. મોરો જી લલચાયો—મથતો,
(અયે ! રામ રામ જીયો ભાધ ગગારામ દીયા દાન છુટે ગ્રામ.
—લાંબા દાન—પીતળ દાન.)—મથ તો.

કંઠવધ.

—□—

કાનુડા તારી કામણુગારી, વૃજમા વાસલડી વાગી,
મીઠી ને વળી મોહક, મન વશ કરનારી—વૃજમા.
મન વશ કરનારી, સ્વર સુણુતા લાગે સુખકારી,
હુ ઘેલી, (૨) તમ વિણુ થઇ છુ ગિરધારી—વૃજમા.

છત્રવિજય

—□:—

આશીષ આપુ આપો, અહીઆથી વંન્ને માપો,
મારા રાજા ચાલાકી આનું નામ છે,—
તાલ કેવો કીધો ? જગલા હજો તેં કીધો,
આ સિદ્ધ તણો ચાલાકીથી શીકાર પડાવી લીધો—મારાં
ભોગ લાગ્યા મારા, મેં જગલાને ધરમા ધાલ્યો.
ગોટાળો ગભીર કર્યો, ને ખુલખુલ આ લઇ ચાલ્યો.
(વાહરે મારા બહાલા-લટકાળા હહેરી લાલા)
કેશર શીદ કરો છો ચાળા ? તમને લઇ જાય મોટગવાળા—મારાં

સુરદાસ.

—રાગ ભજન—પદ

નાથ કેસે ગજકે બંધ છુડાયો, પ્રભુ એહી અચરજ મોહે આપો—ના
ગજ એરઆહ લડત જલ બીતર, લડત લડત ગજ હાર્યો,
જવમર શુદ્ધ રહી જલ ઉપર, તજ હરી નામ પુકાર્યો—ના
સવરીકે એર સુદામાકે તાદુલ, રૂચી રૂચી ભોગ લમાયો,
દુર્યોધનકે મેવો ત્યાગી, લાજ વિદુર ધર પાપો—ના
ચેક પાતાળ કાળી નાજા નાથ્યો, રૂણપર નૃત્ય કરાયો,
ગીરી એવરધન કરપર ધારી, નંદ ધર લાલ કહાયો—ના
અગાસુર માર્યો, અગાસુર માર્યો, દાવાનળ પાન કરાયો,
સ્થાન ફોડકર હિરનકંશ માર્યો, નરસંગ નામ ધરાયો—ના.

[૨૪]

અજમેલ ગજ ગુનક તારી, દ્રૌપદીકો ચિર પુરાયો,
પવપાન કરતા પુતના મારી, કુબ્જાકો રૂપ બનયો-ના.
ખેલ કાટડી પ્યાલ ધાયો, ગરૂડકો નાહિ બોધાયો,
ધુટો નહી રાધાજીકો કગન, ઓ બલ કહારે ગુમાયો-ના.
ભેગી જીનકા ધ્યાન ધરત હે, ધ્યાન ધરત નહીં આયો,
“સુરદાસ” પ્રભુ તિહારે મીઠનકુ, જશોદાકી ધેન ચરાયો-ના.

શ્રી ભોજભગત કૃત. —ચાખખો રાગ ભજન—

મુરખે નાર કુભારજી આણી, એનું ધર કર્યું ધુળધાણી—(ટક)
પાય મણની લાપસી બરડી, મણની ભુજ ધાણી,
ધી'ના ધાડવા ઢાળી નાખ્યા, દુધમાં નાખ્યુ પાણી-મુરખે.
વાર પરખે વઢવાડ કરેને, કલેશ કરે જાણી જાણી,
છોકરાને માથે છણકા કરેને, ચૂટીઓ લે તાણી તાણી-મુરખે.
ખરે બપોરે રસોણ નીપજાવેને રતે જાતી પાણી,
છોકરાને મારી મારી સુવાડે ઓઝવા રાત જાણી-મુરખે.
ટાહુ શીળુ કથ આગળ ઝાસે, મરે જ્યારે ભૂત તાણી,
સાજ પડે ઘેર બટકીને આવી, ઉપર જાતા રીશાણી-મુરખે.
પટીયા પાડી આખ આજી આહડે, સાસરે પીયર ન સમાણી,
“ભોજો ભગત” કહે ગુર પ્રતાપે, ઉતરેલ નાર શીદ આણી—
સ સાર નૌકા. — □ —

શ્યામ જુલે હીડાળા કુજન બનમે' કુજન બનમે મહુ બનમે.
લતાએ પુષ્પોકો, જુલેમે ક્યા જુલાતી હએ ?
પવનકે ઝોંકામે કયેસી સુગંધ' આતી હએ ?
ચમનપે જુને શુખે અમા દીખાતી હએ ?
મદનકો ગોદમે લેકર, એહ સખ રમાતી હએ ?
અસ મધ સાવરી સુરત એહ નયનમે ?

[૨૫]

વીર કુણાલ

—રાગ-મઝલ—

સમય ને હોય સારો તો, સકળ સ સાર સારો છે,
સમય સારો સિધાગ્યો ત્યા, નહીં સસાર તારો છે
સમય પર ને મહારાજ, સમય પર તે ધરે ભગવા,
સમય પર ખાય તે ધક્કા, સમયનો રંગ ન્યારો છે
ચડે વાળી ચડે ભરતી, ચડે જોખન વધે લક્ષ્મી,
ધડીમા તે પડી જતા, સમયનો રંગ ન્યારો છે
સમય સારે ન સાર ને, કહે તે સહુ ગમારો છે,
અભાગી ખાય તે ખત્તા, સમયનો રંગ ન્યારો છે

પૃથ્વીપુત્ર

— —

નવીન પ્રમરસભીની મૃગનચની માન તુ ક્યા ભૂલી આવી,
શાણી સલુણી મદન મદમીણુ કાણે તને ભરમાવી બહેન?—માન.
સરવર તટપર જલકીણએ, સહજ સખી એ તો આવી,
ચપક છાયે ઉભી રહી એને ભોગીએ ભરમાવી.
અરસપરસ અમ આખ મળી મને લોચનીએ લલચાવી—એન.
માર્ગે જતા મળ્યો મધુકર નિકટ ગમ અણુનણી,
મદ્ભર રસીકા રસ લૂટતા રસ ધેન મહીં ઘેરાણી,
મનમતાની મોજ મહાનમા પુલ વેણી વીખરાણી—એન.

સુરદાસ કૃત

—રાગ-રાગ-પદ—

કેવુ તે વારો વહાણુ, ઘેલા પ્રાણી કેવુ તે વારો વહાણું—(ટક)
લાડીને લાવુ ને પુત્ર પરણાવુ, કાલની વાત ન જાણું—ઘેલા,
અળીરાજ કહે લેઈ ઈન્દ્રાસન, યમ કીધા નબાણુ—ઘેલા.
જમત જુગદીશ ના જોળખ્યા, કાણુ એક ન રહેવાણુ—ઘેલા
કાયા જુઠી માયારે જુઠી, જુઠુ તે ધર કેરું નાણું—ઘેલા.
“સુરદાસ” કહે તમે હરી ભણુ લ્યો, ઓચિતુ આરશે આણુ—ઘેલા

છત્ર વિજય

—□—

અલી નયન બાણ કયા વાગ્યા ?

મનના મુગ્ધ ભાવ કયા જાગ્યા ? સાચું બોલ બોલ બોલ.
કોણ રસિકવર મળ્યા પરસ્પર કયા હૃદયે અનુરાગ્યા ?
લોચનીઆ મધ્યેય તત્તસે અધર સુધારસ તરસ્યા,
વશીકરણ કોણે કીધા-આ, જ્ઞાત કહે કયા વરસ્યા ?-સાચું.
લાલ કોણ ને લગની શાની, હજી હું બાળ કુંવારી,
આલાકી મુકી દો ચતુરા, જાણી ઠગાઇ તમારી.

સત્ય પ્રકરણ

—□—

બાઈ હું તો પરણી તોય કુંવારી,
મને મળ્યો વૃદ્ધ ભરથાર, મારો એળે ગયો અવતાર-બાઈ.
સાસુ સતાવે નણુક ડરાવે મહેણા સહુ સબળાવે.
કળેડલાની કહાણી કહી મને પાડોશણુ શરમાવે,-બાઈ.
કુવે તળાવે પાણી જાઉ ત્યા લોકો પાછળ આવે,
“નવી કાકી કયાં આલ્યાં” કહીને, પીટ્યા મને બોલાવે-બાઈ.
શિષ્ય પીતામહ.

—□—

જન્મમના દરદો જન્મમી જાણેરે, વિણ જન્મમી શું જાણે
મરદના ધા તો મરદ વખાણે, કાયર શું જાણે
ઓ બાઈજી .. . . . કાયર શું જાણે;
આત્ર સ્વીક્રમા કોકીલ માણે મૈના દાડમ ઘણે,
હરખી હરખી હું સ કમળના કામળ તત્તુ તાણેરે,
બગલા શું જાણે . . . . . ઓ બાઈજી . . . . .જ.
પતિ પત્ની માણે રતીરશ્મિ કામદેવને બાણે,
શું સમજે તે જોગી જન્મના, જે જગ મીઠ્યા જાણેરે,
જાણે તે જાણે .. . . . ઓ બાઈજી .. . . . જ.

[૨૭]

વૈરાટપર્વ

રાગ-સજન.

કાયા માયા કોઈકી નાહી ભાઈ, સખ કહેતે હય અપની અપની.
સત્ય જુગમે હરિશ્ચંદ્ર ભયે રાગ, સત્યકી સત્ય કહી,
એક સત્ય કે કારને ઉને કાયા બેચ દહી ?
ત્રેતામે રાવણુ ભયે રાગ કચન કોટ સહી,
એક લક્ષ પુત્ર, સવા લખ યાત્રી, વાકો લકડી નાહી મીલી ?
પ્રાન વાયુ જળ ઉડ ગયા તનસે, માયાબી મીટ ગઈ,
મસ દુનીયામે વોહી નર જુના, જીસને કાયા અપની કહી.

પૃથ્વી પુત્ર.

—રાગ-કવ્વાલી.—

લોકો કહે છે કૃષ્ણ કર્તા, અકર્તા •સાક્ષાત છે,
તો ધ્યાન દધને સામળો આ અજાયબીની વાત છે
ખાંડવને બાલ્યુ અર્જુને લકા હતી સોના તણી
હનુમાનજીને પૂછડે, ત્યાં આદર્યો ઉત્પાત છે
બાલ્યો નકામો કામને, બેભાનમા શ્રી શંકરે,
દારિદ્ર જમતુ બાળવા ના કોઈની તાકાત છે
આ કોલસાનો ભેદ એ, દારિદ્ર બાળો દેસતુ,
જો કૃષ્ણથી એ ના બળ્યુ, તો અજાયબીની વાત છે
બ્રહ્મપતિ સમ વિદ્તામા, વિપ્ર આ સાક્ષાત છે,
ઉલટા તણુ મુલતુ કર્યું, એ અજાયબીની વાત છે.

નંદ—બચીસી. —શેત્ર જ?—

ગગાજળ નિરમળ સમુ શુદ્ધ પવિત્રજ સાર,
તેવુ મુળ જો માહર (તો) ૫૩ પાસા પોખાર.
હંસ ગંધો સરોવર તીરે દીકુ અમૃત સાર,
પીધા વીણુ પાછો ફર્યો, (તો) ૫૩ પાસા પોખાર

[૨૮]

સત્ય ચુકે જો સાધવી, ધરા ન ઝીલે ભાર,
તે ગુણ હોયે જો મુજ મહોં (તો) પડ પાસા પોખાર
નાગ મુખે અમૃત ઝરણ ચોર કને ભંડાર
કામી પાસ રહે કામની (તો) પડ પાસા પોખાર
મીઠો આખો સર્વદા, ઉત્તમ ફળ દેનાર.
સત્ય અસત્ય ઠરે નહિ, (તો) પડ પાસા પોખાર
વિમળ કમળ વિલોકીને, ભ્રમર ગયો તે ઠાર,
દીડું પણ અડક્યો નહી (તો) પડ પાસા પોખાર
અહલ્યા સીતા દ્રૌપદી સતી ખરી નીરધાર,
તેવું ચિત્ત જો માહર (તો) પડ પાસા પોખાર.
ભૂખ્યા આગળ જો ધરે, ઉત્તમ ભોજન સાર,
ખાધા વિણ ઉઠે નહિ (તો) પડ પાસા પોખાર

આનંદલહરી

— —

પાધરે પથે જા ગુમાની ! પાધરે પથે જા
સુદરી સામા જોડ જાદુગરી આખના ન કર ધા,
રસિયાજી ! આવી નાનુક વયમા અવળા લક્ષણ આ
હઠીલા ! પાધરે પથે જા, રસિલા ! પાધરે પથે જા,
વાત કરે જરા છાતીયે ચાંપું, કે ચુબન આપુ હા
દંત દંખે એવા અધરામૃતની, સાફ ધસીને ના,
છોગાળા ! પાધરે પથે જા, છખીલા ! પાધરે પથે જા.

રાજતિકલ.

—: —

જની મુખની રોડાણી, હુ મોટામા ફર,
તુ પહેરે જો આ ખાદી, તો હુ કપુલ કરે,
જનુ પાટણની પટરાણી, રે હુ મોજ કરે —મની.

[૨૬]

ઘોડા ગાડીઓ મંગાડ, વાડી બગલા અપાઉ,
પણ ખાદી તો પહેરાડ, તને મંજરી
સાડી ફેશનેબલ લાવો, મ્હાર મનડુ મનાઓ—
વળી એરોપ્લેન મગાઓ, આપી વસ્તી
હોં અહર સરસરસર ફરસર જાયરે હુ તેમા ફર—બની
પ્હેરો હોસે હોસે ખાદી, પ્યારી એમા છે આખાદી,
મળે આગદી તે જાય તહારી શરદી,
પૂરો મ્હારા અભિલાષ, માનો મ્હારી ફરમાશ
મ્હાર દીલડુ બનાવી દીધું દરદી—બની
હૈ—યા—મા ચરસરસર અરસરસર ચાયરે, હું કેમ કરું—બની

મહાશ્વેતા કાદબરી

— □ —

અલીજેજે મનાતી બોળી મેના, બોળવશે તુજને પોપટજી, મીડુ મીડુ બોલી,
અલી જેજે દેતી તુ અતર બોલી ... બોળવશે
સાખી { પ્રેમે પોપટ દાઝ દીલની દીલ મહી સમાવશે,
[રતુ વસતે માનુનીને મહનરાજ મનાવશે
રસ રાજની રસરેલ જ્યા રગ રગ મહી આપી જશે,
જખ મારી મેના માનશે, પણ ખોષ પાયે લાગશે—

પુંકલીક

— □ —

હમણા તો નથી નવરાસ ગુરરાજ, અમે ધડપણમાં ગોવીંદ ગાશું,
મરણ પછીની વાતો કરો છો મોટી, ત્યારે હમણા શુ પ્હેરવી લ મોટી,
વાત થાય છે ઉધારની તે મોટી, કેમ સ્વામલાલ સાચુ ચાર. .ધડ.
હજુ બાધવા છે મારે કમક માળા, હજુ ચાવુ છે ફરા વીશ મીલવાળા
ધર તાજા કરી ફુંકવા દીવાળા—કેમ સ્વામલાલ.. સાચુ...ચાર-ધ.
જ્યારે ચાલશે નહીં ક્યા હમારી, ત્યારે સાબળીશુ ક્યા આ તમારી,
મળે નારી નહિ તો રહેજે બ્રહ્મચારી—કેમ સ્વામલાલ...સાચુ—ચાર.

મીનળ સુખલ

—.□—

હુ છુ કન્યા કુવારી મને પરણ્યાના કોડ ! બહેન પરણ્યાના કોડ—
મને મળશે મન ગમતા રે રસીલાની જોડ,

પછી-સર્વ કોઈ કહેશે સુંદરી ! લાજ કાઢુ લટકેથી હુ વળી !
—હજુ નાની છુ બાઈ, શાને કરતી માથાફોડ, બાઈ કરતી માથાફોડ !
હુ છુ નાની એવા વર લાવુ,—જેમા નવ કાષ ખોડ !—હુ છું.

રનેહલતા

—.□—

છે નોકરી હુ ખતુ મૂળ શૂળ સૈને મોટી હાય હાયરે,

શૂળ સૈને મોટી (૨) છે.

સારો દિવસ સેવા બજાવી, પોઢવુ આખર થાકી

રાત વિતી ન માલમ પડે કે ઝટ નોકરી જાગી.—શૂળ.

આમ દોડાવે તેમ દોડાવે કરાવે સર્વે વેદ,

ધીક જગતમા જીવતર તેનુ (૨) ભરે આશરે પેટ—શૂળ.

પડીત જ્ઞાની ધ્યાની સર્વે લખી ગયા વિચારી,

શુભામગીરી છે નફટ નોકરી (૨) નહીં કરવી તે સારી—શૂળ.

સુકન્યા સાવિત્રી—(યમ સાવિત્રી સવાદ)

જામાટે શ્રમ કરે, સતિતુજ પતિભક્તિ સાચી (૨) હવે પુત્રી વળ તું પાછી (૨)

સાવિત્રી—મજાન કરા સાથમા, મે ડગ ભરીયા સાત,

મિત્ર ભાવે સુણજો હવે, આ દીન વનીતાની વાત.

ધર્મ જે વેદ પુરાણે ભણીયો, મુખ્ય ધર્મ શુદ્ધસ્થાશ્રમ ભણીયો,

કૃપાનાથમમ, પ્રાણનાથશુ રહી વૃત્તી રાચી (૨) વળુ મહારાજ કથમ પાછી (૨)

યમ—સુણી વિવેક ભરી મૃદુ વાણી, થયો પ્રસન્ન અતિ મન જાણી,

સત્યવાનના જીવિત વિના, કાષ-ઈચ્છીત વર યાચી, (૨) હવે

સાવિત્રી—મહારાજ ! (મારાં અધ સાસુ સુસ્વર દેખતાં થાય)

[૩૧]

યમ-તથાસ્તુ! ભાગ્યવતીતું અતિદુર આવી, થાયકોથી મિથ્યા નવ ભાવી-શાં
સાવિત્રી-પતિ સમીપ શ્રમ નહી જરી. જ્યાં જાએ મમ નાથ,
તપવૃત આપકૃપા વડે ત્યાં આવુ તમ સાથ, સ ગત સજ્જન તણી નથી સોધી
મૈત્રી સ તપુરુષની મોઢી, કૃપાનાથ મમ પ્રાણુનાથ શુ રહી વૃત્તિ રાચી (૨) વળુ
યમ-અર્થ યુક્ત સભાષણુ તારે બુદ્ધિમા વૃદ્ધિ કરનારે,
સત્યવાનના જીવીત વીના, કાષ્ઠ-ધૃચ્છીત વર યાચી-હવે.
સાવિત્રી-મહારાજ (મારા બુદ્ધિશાળી સમરાજીને પાછુ રાજ્ય પ્રાપ્ત થાય)

યમ-તથાસ્તુ! ઉત્તમ વર જે આપ્યા ભાવે હજી પ્રેમદા પુછળ આવે-શાં
સાવિત્રી-સુપાત્ર જન કરતા કદી, સુપાત્રોતુ સનમાન,
સાધુ, તો દુશ્મન તણુ, પણુ સાધે કલ્યાણુ.
કૃપાનાથ મમ પ્રાણુનાથ શુ, રહી વૃત્તી રાચી. (૨) વળુ.
યમ-શિતળ વચન સુધાસમ તારા, તૃષા તૃષાતુરની હરનારા,
સત્યવાનના જીવીત વિના, કાષ્ઠ-ધૃચ્છીત વર યાચી-હવે.
સાવિત્રી-મહારાજ! (મારા પિતાના કુળની વૃદ્ધી કરનાર મારે
સો ભાઈ થાય)

યમ-તથાસ્તુ સાસરીયાતુ માન વધાર્યું, પીયરતણું પણુ કાળ સુધાર્યું-શાં.
સાવિત્રી-પર દુ જે દુખીયા બને, દુખદ હૃદય વિશ્રામ,
ભરસો ભારે સંતનો, ઠરવાનુ શુભ ઠામ.

સ્વજન માહી વિશ્વાસ નવ લાવે, સજ્જન ધર પુછતુ સૌ આવે,
કૃપાનાથ મમ પ્રાણુનાથ શુ રહી વૃત્તી રાચી. (૨) વળુ.
યમ-મધુરા નવીન વચન સમજાવ્યા, અતિશય તે મારે મન ભાવ્યા.
સત્યવાનના જીવીત વીના, કાષ્ઠ-ધૃચ્છીત વર યાચી. (૨) હવે.
સાવિત્રી-મહારાજ! મને મારા સ્વામીથી જોરસ સો, પુત્ર થાય.

[૩૨]

ચમ-તથાસ્તુ! ધટે ના થાવુ અતિ, વર લોભી, તજી પુઠે હવે
જી અહી થોભી-શાં

સાવિત્રી-સ્વધર્મ જાણે સાધુને, જે ચુકે નવ લગાર,
સાપ્રત ભુત ભવિષ્યની, ગતિ તજી આધાર.
સજ્જન ફરે ન આશા આપી, બોલ્યુ અબોલ્યુ ન કરે કદાપી.
કૃપાનાથ મમ પ્રાણનાથ શુ રહી વૃત્તી રાચી. (૨) વળુ.
ચમ-અમુલ્ય તારા વચન વિચારી, વાધે તુજમા ભક્તિ મારી,
ભગવતી હેલુ ઉત્તમ અનુપમ, ધન્યહીત વર યાચી. (૨) હવે.
સાવિત્રી-પુત્ર તજી મુજને દીધું, પ્રભુ આપે વરદાન,
જીવીત દાન હમ જીવનને, સત્ય કરો ભગવાન . . .

સમાપ્ત.

વાંચવાલાયક વખણાયલી પુકે.

સુરતીલાલ-લાલમુલાલ ને તાલમતાલ સુરતી સહેલાણી
સરોડીયા શેડીયાની અજબ લીલાથી ભરપુર
મોટી વાર્તા. ૧૬ સુદર ચીત્રો પાકુ સોનેરી પુકુ ૩૦૦ ઉપર ખાના
છતા કીંમત રૂ. ૧-૮-૦

લલનાની લીલા-શ્રી ચરીત્રની અજબ લીલાથી બેહમ-
ભરમથી રપુર વાર્તા એક વાર જરૂર
વાંચે પચરગી ફેાવાણુ સુદર પુકુ છતા કીંમત બાર આના.

મળવાનું ઠેકાણુ—

શા. ચુનીલાલ મગનલાલ પુકસેલર

રાણીવગાવ—સુરત

હમારા તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલી લોકપ્રિય બુકો

સ ગીત ફેનોગ્રાફ ગાયન સથલ ભા ૧ થી ૮	૧-૦-૦
(૧૬ ચીત્રો માથે પચગી પુહ)	
ભાગ ૧ થી ૪	૦-૮-૦
ચતુર સુદર ગરખાવળી (ફેન્ગી પચરગી પુહ)	૦ ૧૦ ૦
લલનાની લીલા અથવા રમણી રહસ્ય. (પચરગી પુહ)	૦ ૧૨ ૦
અકકલનુ પડીકુ અથવા ખુબીનો ખખનો	૦-૨-૦
મલકાતી મોહિની અથવા કૃષ્ણ અસરી	૦-૨-૦
મધુરી મેના અથવા મીઠું બુલબુલ	૦-૨-૦
પુરતની મુદરી અથવા કળીયુગની ક્રોયલ.	૦-૨-૦
કવહરે મહેરીલ યાત્રી પરસ્તાને ગોહર (પચરગી પુહ)	૦ ૧૦ ૦
નાસુકે મેફીય યાત્રે બાગે ગુલશન	
(માર ચીત્રો માથે ગઝલ કન્વાલી)	૦-૪-૦
ગઝલે હિન્દ ભા ૧ ૨ માથે (પચરગી પુહ)	૦-૪-૦
ગઝલે હિન્દ	૦-૨-૦
માનુકે સુરત કે ગઝલે બુલબુલ	૦ ૨-૦
બાગે ગુલશન ૬ માલીનકી બેટી	૦-૨-૦
પરસ્તાને મહેરીલ યાત્રે ગઝલે દીલ આરામ	૦-૨-૦
હસીનોકા મુજરા યાત્રે ફુલોકા ગજરા—	૦-૨ ૦
ગઝલે ગોહર યાત્રે મેફીલ બેહર	૦-૨-૦
મનહરે કાવ્યમાળા અથવા મ ગીત હૃદય પ્રતી	૦-૪-૦

બીજેરે સુદર રંગમેરગી ગાલીથી છાપેલા ઉઠીને આખે વળજે તેવા ફેન્સી પુઠાવાળી ઉપલી બુકો. અગીદો એ સીવાય બીજા કોઈ પણ વ્યતના પુસ્તકો માટે પુછો વેપારીઓએ એકવાર હમારા તરફથી પ્રગટ થયેલા માલની અજમાયશ લઈ લાભ ઉઠાવવો બેહદ સરળ લાવો ફેરી-લાને બહોળો લાભ એકવાર જરૂર મળાવી ખાત્રી કરો.

લખો —શા ચુનીલાલ મગનલાલ બુકસેલર

રાણીતળાવ-સુરત.

તેવાર છે તાડીદ મંગાના. તેવાર છે

❖ લલનાની લીલા ❖

અથવા

રમણી-રહસ્ય.

આના જેવું જ સચ્ચીત્ર પચરંગી-ચીત્ર હિયા આદ પેપરબર પુ

સેદમરમ અને શ્રી ચરિત્રની લલીત લીલાથી અગ્રજ વાન

શ્રીમદ્ ગીતા ધાર આના

